

**Olgu Örnekleri ile
Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadına
Psikiyatri Polikliniğinde Yaklaşım**
AYŞEGÜL AKSAKAL

1

**BAŞKALARININ ACISINA
BAKMAK**

- Bir cehennemi göstermek, elbette, insanların o cehennemden nasıl çıkarılacağı, ateşinin nasıl söndürüleceği konusunda herhangi bir şey anlatmaz bize. Yine de, başkalarıyla paylaştığımız şu dünyada, bazı insanların, insanların kötücüllüğü ve sapkın yanlarının ne denli ıstıraplara yol açtığını bilmesi ve bu konuda görüşlerini derinleştirmesi kendi içinde hala olumludur.

2

- Ahlaksızca davranışlarla her karşılaşışında sürekli serseme dönen, insanların başka insanlara karşı nasıl dehşet verici derecede zalimleşebileceğinin fiili kanıtlarıyla her yüzyüze gelişinde hayal kırıklığına uğramaya (hatta, gördüklerinden kuşku duymaya) devam eden birisi, ahlâki ya da psikolojik açıdan yetişkinliğe varmış değildir.

3

- Oysa, belli bir yaştan sonra hiç kimsenin bu türde bir masumiyete, yüzeyselliğe, bu derece cehalete ya da hafıza kaybına hakkı yoktur.
- Şimdi elimizde, böylesi bir ahlâki kusuru sürdürmeyi zorlaştıran muazzam sayıda bir resim hazinesi bulunmaktadır. Bırakın vahşet resimleri hayalet gibi etrafımızda dolaşsınlar. Onlar yalnızca basit araçlar olsalar ve işaret ettikleri gerçekliğin büyük kısmını kapsamaları mümkün olmasa bile, hâlâ hayati bir işlevi yerine getirmektedirler.

4

O görüntüler bize şunu söyler:

İşte bu, insanların şevkle, kendilerini haklı ve üstün görerek yapabilecekleri, yapmaya gönüllü olabilecekleri şeyin resmidir. Bunu unutmayın.

SUSAN SONTAG

5

YASAL DAYANAKLAR

- **Uluslararası Sözleşmeler**
- **Birleşmiş Milletler**
  - Medeni ve siyasi haklara ilişkin uluslararası sözleşme -1966
  - Ekonomik, sosyal, kültürel haklara ilişkin uluslararası sözleşme-1966
  - Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesine ilişkin B. M. Sözleşmesi: CEDAW, 1979
  - Cedaw- Kadınlara yönelik şiddet komitesinin 19 nolu tavsiye kararı
  - Çocuk haklarına ilişkin B.M. Sözleşmesi-1989 ve ihtiyari protokolleri
  - Engellilerin haklarına ilişkin B. M. Sözleşmesi-2006

6

- Uluslararası ceza mahkemesi Roma statüsü
- Savaş zamanında sivillerin korunmasına ilişkin Cenevre sözleşmesi
- Avrupa Konseyi
  - İnsan hakları ve temel özgürlüklerin korunması sözleşmesi-1950 ve protokolleri
  - Avrupa sosyal şartı
  - İnsan ticaretine karşı eyleme ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
  - Cinsel taciz ve cinsel istismara karşı çocukların korunmasına ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmesi
  - Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmesi

7

ULUSAL DÜZEYDE

- Anayasa
- Türk ceza kanunu
- Medeni kanun
- Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun

8

KADINLARA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİ VE BUNLARLA MÜCADELEYE İLİŞKİN AVRUPA KONSEYİ SÖZLEŞMESİ

9

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal, ister özel alanda meydana gelsin, kadına fiziksel, cinsel psikolojik veya ekonomik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylem ve eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

10

AİLE İÇİ ŞİDDET

Aile içerisinde veya hanede, mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir.

11

TOPLUMSAL CİNSİYET

Kadın ve erkek için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve tutumlar anlamına gelir.

12

KADINA YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET

Kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları aşırı biçimde etkileyen şiddet

13

MAĞDUR

Belirtilen davranışlara maruz kalan gerçek kişiler

14

KADIN

18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kapsar.

15

Şükran Hanım

- 50 yaşında
- İlkokul öğrenimli
- Evli
- İki çocuğu var
- Ev dışında çalışmamış
- Yaklaşık 8 aydan beri tedavi görüyor
- Bizim görüşmemiz henüz 15 gün

16

Avrupa Sözleşmesi-Temel başlıklar

- Giriş
- Sözleşmenin kapsamı
- Tanımlar
- Temel haklar eşitlik ve ayırım gözetmeme
- Devlet yükümlülükleri ve gereken özeni gösterme sorumluluğu
- Toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar
- Bütüncül politikalar ve veri toplama
- Kapsamlı ve eşgüdümlü politikalar
- Mali kaynaklar
- Sivil toplum kuruluşları ve sivil toplum
- Koordinasyon birimi
- Veri toplama ve araştırma

17

- Önleme
- Genel yükümlülükler
- Farkındalığı artırma
- Eğitim
- Uzmanların eğitimi
- Önleyici müdahale ve tedavi programları
- Özel sektör ve medyanın katılımı

18

- **Koruma ve destek**
- Genel yükümlülükler
- Bilgi
- Genel destek hizmetleri
- Bireysel/toplu şikayetlerde destek
- Uzman desteği hizmetleri
- Sığınma evleri
- Telefon yardım hatları
- Cinsel şiddet mağdurları için destek
- Bildirim
- Uzmanlar tarafından bildirim

19

- **Maddi hukuk**
- Hukuk davaları ve başvuru yolları
- Tazminat
- Velayet, ziyaret hakları ve güvenlik
- Zorla evliliklerin hukuki sonuçları
- Psikolojik şiddet
- Israrlı takip
- Fiziksel şiddet
- Tecavüz dahil olmak üzere cinsel şiddet
- Zorla evlendirme
- Kadın sünneti
- Zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma

20

- Cinsel taciz
- Yardım veya yataklık etme ve girişim
- Sözde “namus adına işlenen suçlar ve kabul edilemez gerekçeler
- Cezai suçların tatbiki
- Yargı yetkisi
- Yaptırım ve tedbirler
- Ağırlaştırıcı sebepler
- Diğer tarafça verilen hükümler
- Zorunlu alternatif çözüm usulleri veya hükümlerinin yasaklanması

21

- **Soruşturma, kovuşturma, usul hukuku ve önleyici tedbirler**
- Genel yükümlülükler
- Acil müdahale, önleme ve koruma
- Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi
- Acil engelleme emirleri
- Kısıtlama ve koruma emirleri
- Soruşturma ve kanıt
- Tek taraflı ve resen yargılamalar
- Koruma tedbirleri
- Adli yardım
- Zamanaşımı kuralı

22

- **Göç ve sığınma**
- İkametgâh durumu
- Toplumsal cinsiyete dayalı sığınma başvuruları
- Geri göndermeme

23

- **Uluslararası işbirliği**
- Genel ilkeler
- Risk altındaki kişilere yönelik tedbirler
- Bilgi
- Verilerin korunması

24

- İzleme mekanizması
- Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı eylem uzman grubu-GREVİO
- Tarafalar komitesi
- Usul
- Genel tavsiyeler
- Parlamentoların izlemeye katılımı
- İmza ve yürürlüğe girme
- Sözleşmeye katılım
- Ülkesel uygulama
- Çekinceler
- Çekincelerin geçerliliği ve gözden geçirilmesi
- Fesih
- Bildirim
- Ek : İmtiyaz ve muafiyetler

25

FİZİKSEL ŞİDDET

- “Her üç kadından birinin fiziksel şiddet gördüğüsaptanmıştır.
- “Hayatı boyunca” eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı Türkiye genelinde % 35 bulunmuştur.
- Kocalarından ayrılmış kadınların %78’i fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar.

26

- Peru’daki kadınların %24’ü, Tanzanya’daki kadınların %28’i, Güney Afrika’daki kadınların yüzde 40’ının ilk cinsel ilişkileri cebren ve istekleri dışında gerçekleştirmektedirler.(WHO-2012)
- Türkiye’de kadınların % 14’ü en az bir kez “istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlandığı”nı belirtmiştir.
- Cinsel şiddete uğradığını söyleyenlerin % 67’si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kaldığını ifade etmektedir. (Altınay-Arat;2007)

27

- 4 kadından biri gebelik sırasında fiziksel veya cinsel şiddete maruz bırakılmaktadırlar ve bu şiddet düşük ve erken doğum riskini arttırmaktadır.
- Eşler/partnerleri tarafından dövülen kadınların %53’ünün karınlarına yumruk ya da tekme atılmaktadır

28

PSİKOLOJİK ŞİDDET

- İtaat etmesini sağlamak için korkutma
- Kişisel mallarına ve sahip olduğu eşyalara zarar verme
- Bir eşyaya zarar verme (mobilya, kapı, koltuk)
- İleride yapacaklarını söyleyerek korkutmak
- Bağırma, çağırma
- İsmi yüksek sesle söyleme
- Sürekli kızdırma

29

- Evde, aileden başka insanların yanında ya da herkesin önünde aşağılamak, dalga geçmek, alay etmek
- Kişisel başarıları ya da amaçlarını aşağılamak ya da eleştirmek
- Verdiği kararlara güvenmemek
- Kendisi olmasa bir hiç olduğunu söylemek
- Yaşama alanını kısıtlama, aile ve arkadaşları ile görüşmesini engelleme

30

- Kişinin evde olup olmadığını, nerede olduğunu aşırı şekilde kontrol etme
- Alkollüyken ağır sözler söyleyip sonrasında bunları alkol yüzünden yaptığını söylemek
- Şiddet uygulamanın ne kadar zor birşey olduğu konusunda ve kendisini bu hale getirdiği için suçlamak
- 'Şimdi kavga geliyor, şimdi dersini vereceğim' demek
- Kişiye kendisi ile birlikte olmak dışında hiçbir şansı olmadığını hissettirmek

31

- Kadını kontrol altına almak için dini inançlarını kullanma, sömürme
- Kadının dini inancının gereklerini yerine getirmesini engelleme
- Kadının dini inançları ile dalga geçme
- Çocukları kadının onaylamadığı bir dini sistemle yetiştirmek
- Sürekli telefonla arama
- İzleme, gözleme, takip etme
- Sağlık, banka vb. kayıtlarını, bilgilerini araştırma
- Gizli kamera ile izleme
- Beklenmedik yerde birden ortaya çıkma(iş, alışveriş, sosyal mekan vb.)

32

- İstenmeyen hediyeler, mektuplar gönderme
- Kişinin telefon kayıtlarını, maillerini takip etme
- Kişinin ailesi ve arkadaşları ile bilgisi ve izni dışında görüşme
- Kişinin eşyalarını karıştıma
- Kişiyi kendisine, ailesine, arkadaşlarına zarar vermayla tehdit etme ve onları da izleme
- Kişinin evine, arabasına vb. zarar verme

33

EKONOMİK ŞİDDET

- Başlık parası
- Ailede paranın yönetimi
- Karşılıksız ev işleri
- Çalışan kadınlar;
  - Düşük ücret
  - Esnek çalışma saatleri
  - Annelik izni
- Daha az eğitim
- Okur yazarlık engellenmekte
- Mülkiyet, miras, hukuk
- Seçme, seçilme (550'de 78)

34

- Kadının ekonomik kaynaklarına ve kredi kartlarına el koyma
- Kadının harcamalarını denetleme, takip etme
- Kadının parasını ya da değerli şeylerini, mallarını üstüne geçirme, dolandırma, çalma
- Kadının kişisel kazancından faydalanmak, kötüye kullanmak
- İhtiyaç duyduğu yiyecek, giyecek, zorunlu ilaçlar vb. fiziksel kaynaklardan yoksun bırakmak
- Kadının iş/meslek sahibi olmasını engellemek

35

- Erkek mali gücün sahibi
- Kadınlar yoksulluğa mahkum
- Tüm dünyadaki mülkiyetin %1'i kadınların elinde
- Kadınlar eşit işe %20 daha düşük ücret alıyorlar
- Tarla, bahçe, ev işleri ücretlendirilmiyor, sigortalanmıyor
- İlk işten çıkarılanlar kadınlar
- İşe alırken "erkek" olmak tercih nedeni
- Yüksek öğrenimde tüm ülkelerde öncelik erkeklerin
- Neoliberal politikalarla muhafazakarlık yükseliyor
- Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri!!

36

- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Şubat-2011’de yayımlanan rapor
- Kadınların işgücüne katılma oranının
  - 1990’da yüzde 34.1
  - 2002 yılında yüzde 26.9
  - 2004 yılında yüzde 25.4
  - 2009 yılı için yüzde 26

37

Ev içi emek

- Ev kadınları; “ özel bir evde yalıtılmış yaşayan yetişkin”
- Birilerine bakan ama karşılığında hiç bakılmayan yalıtılmış kişiler
- Çocuk, hasta ve yaşlı bakımı
- Ev içi emeğin varlığı değil yokluğu fark ediliyor
- Ücretli olmadığı için işçi kabul edilmiyorlar

38

Çalışan kadınlar ve ev işleri

- Kadınlar 150 yıldır çalıştıkları halde ev işi emeğin paylaşılmasında çok az değişim var
- Erkekler aileye çocuk eklenmeden daha çok ev işi yapıyorlar
- Çocuk sonrası işler daha çok kadının omzunda
- Ev işleri “satın almabiliyor”
- Ev işi işçileri; “gururumu kırdım çalışmaya gittim”
- İspanya, AB ülkeleri içinde kadınların en az çalıştığı ülkelerden biri
- Yarı zamanlı kadın çalışma şekli de az
- 881 erkek, 400 kadın çalışmaya alınıyor
- Erkeklerde aile içi işler sağlık parametrelerini etkilemiyor
- Kadınlarda sağlık algısı kötü ve kadınlarda psikosomatik belirtiler fazla
- Kadınlar çok daha sık doktora başvuruyorlar

39

RUH VE BEDEN SAĞLIĞI

- 25-65 yaş arası çalışan 2148 erkek ve 1185 kadın
- Sağlık algısı, uzun süreli hastalık, ruhsal sağlık (Genel Sağlık Anketi), günlük uyku saati, boş zaman aktiviteleri
- Teknik beceri gerektiren işler, ustalık gerektiren işler, fiziksel güç gerektiren işler vb.
- Kadın sağlığı üzerine en etkili faktör; ailede kaç kişinin yaşadığı
- Erkeklerde sağlık parametrelerini en çok etkileyen faktör yaptığı işin niteliği (bedensel güç gerektiren işler yapanlarda kötü)
- Kadınların ruh sağlığı erkeklerden her zaman her koşulda kötü

40

SOSYAL SINIF-ÇALIŞMA KOŞULLARI

- 16-64 yaşlarında 2345 erkek, 1874 kadın
- Yaş, sosyal sınıf, psikososyal ve fiziksel açıdan iş koşulları, çalışılan işin tipi, haftalık evde geçirilen saat, ev donanımı, haftalık ev işlerine ayrılan saat, evde çocuk ya da yaşlı olması
- Erkeklerde sağlık parametrelerini bozan faktörler yapılan işin tipi, psikososyal ve fiziksel koşulları, iş güvenliği
- Kadınlarda ise ev işlerine ayrılan zaman, ev donanımı ve ustalık gerektirmeyen işler

41

Uzun saatler boyunca çalışmak

- 16-64 yaş arası 3950 erkek, 3153 kadın
- Katalonya Sağlık Anketi,
- Haftalık çalışma saatleri 30 saat, 30-40, 41-50 ve 51-60
- Erkeklerde 51-60 saat çalışanlarda ruhsal sağlık kötü, hipertansiyon, mesleki uyumsuzluk, uyku süresinin kısalması, sigara içme, fiziksel egzersize zaman ayrılmaması
- Kadınlarda sadece uyku kısalıyor, sigara içimi artıyor

42

Çocuk da yaparım kariyer de

- İsveç;
  - Toplumsal cinsiyet göstergelerinde ilk sırada
  - Çocuk+İş= daha çok bedensel ve ruhsal hastalık, tükenmişlik
  - Yüksek gelir düzeyinde yalnız yaşayan annelerde ruhsal hastalık fazla
- İran;
  - Çalışan annelerde daha iyi beden ve ruh sağlığı
  - Değişen babalık anlayışı
  - Artmış özgüven

43

Aile ve kadın ruh sağlığı

- Aile içi şiddet yaşayan kadınlar arasında depresyon, kaygı bozuklukları, aşırı korku ve endişe sık
- Travma sonrası stres bozukluğu ; özellikle fiziksel ve cinsel şiddet yaşayanlarda
- Tüm ruhsal hastalıklar daha uzun ve daha ağır seyreder

44

Aliye Hanım-Ayhan Bey

- 20 yıldan beri izlediğim DDB tanımlı 75 yaşındaki hastanın gelini ve oğlu
- 40 yaşlarında
- Ortak bir ticarethaneleri var, birlikte çalışıyorlar
- Bir oğulları var
- 15 yıllık evliler

45

Ferhat Bey ve Sevgi Hanım

- 52-51 yaşlarında
- Kadın çalışmıyor, erkek ticaret yapıyor
- 2 kız çocuklarından küçüğü Down sendromu
- Büyük kız evli
- Erkeğin ciddi alkol problemi var

46

Özlem Hanım

- 47 yaşında
- Sağlıkçı, son durumda işsiz
- 20 yıllık evli iken iki yıl önce boşanmış
- Evlat edindikleri 13 yaşına gelen erkek çocuk babada
- Aile apartmanında yalnız yaşıyor
- Duygu durum bozukluğu

47

Mehmet Akif Bey

- 42 yaşında
- Ekonomi okumuş, reklam yazarlığı yapmış
- Son durumda işsiz
- Bekar
- Anne ve kardeşi ile yaşıyor
- Opere meningeom, epilepsi, obsessif kişilik, depresyon

48